

Kvarteret Rådstugan

Rester av kulturlager

RAÄ 88:1

Kvarteret Rådstugan. Dragarbrunn 19:7

Uppsala

Uppland

Anna Ölund

UPPLANDSMUSEET

Kvarteret Rådstugan

Rester av kulturlager

RAÄ 88:1

Kvarteret Rådstugan. Dragarbrunn 19:7

Uppsala

Uppland

Anna Ölund

Omslagsbild: Anna Ölund på kulturlagerrester i schaktet bland borrhplintar, rör, schaktmassor och hängande elkablar. Foto Joakim Kjellberg, Upplandsmuseet.

Upplandsmuseets rapporter 2009:21
Arkeologiska avdelningen

ISSN 1654-8280

Renritning, planer och foton: Anna Ölund

© Upplandsmuseet, 2009

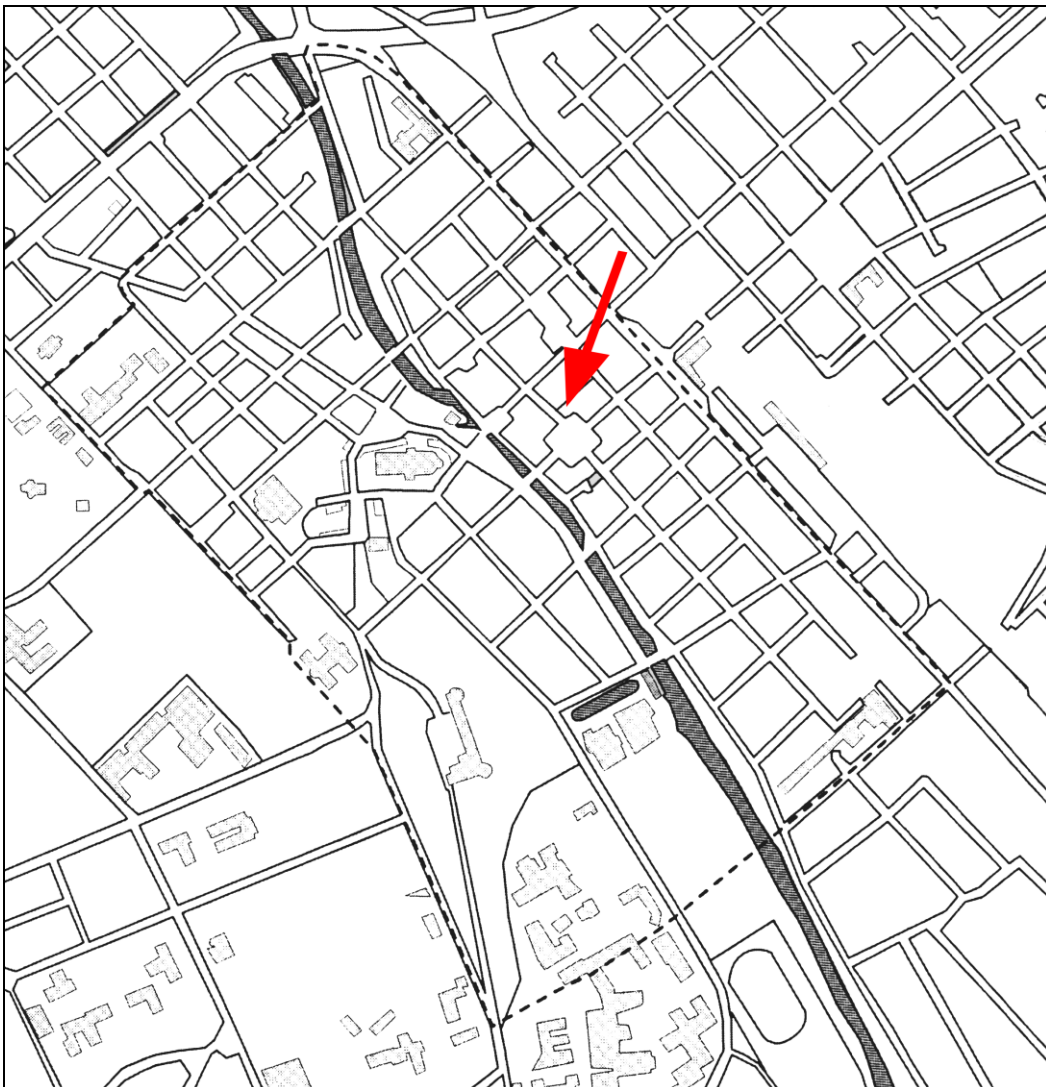
Upplandsmuseet, S:t Eriks gränd 6, 753 10 Uppsala
Telefon 018 - 16 91 00. Telefax 018 - 69 25 09
www.upplandsmuseet.se

Innehåll

Inledning	6
Bakgrund	7
Arbetsföretaget	7
Historik och tidigare undersökningar	7
Undersökningsresultat	8
Sammanfattning	12
Administrativa uppgifter	12
Referenser	13

Inledning

Efter beslut 2009-08-06 från Kulturmiljöenheten, Länsstyrelsen i Uppsala län (lstn dnr 431-9404-09) har Upplandsmuseet, avdelningen för arkeologiska undersökningar, utfört en antikvarisk kontroll efter avslutade grävningsarbeten inom kvarteret Rådstugan, Dragarbrunn 19:7 (fig 1). Den antikvariska kontrollen föranleddes av nybyggnation av hiss och soprum invid befintlig byggnad. Uppdragsgivare var Uppsala Akademiförvaltning och projektsamordnare var Temagruppen, Uppsala. Den antikvariska kontrollen utfördes 2009-08-07 av Anna Ölund, som också författat rapporten.

Figur 1. Uppsala stad med begränsningen för fornlämningsområdet Raä 88:1, Uppsalas medeltida utbredning. Undersökningsplatsen är markerad med pil.

Bakgrund

Arbetsföretaget

Uppsala Akademiförvaltning hade för avsikt att inom fastigheten Dragarbrunn 19:7 i kvarteret Rådstugan öka tillgängligheten för rörelsehindrade samt lösa fastighetens sophantering. Detta ämnades göras genom en tillbyggd hiss samt ett nytt soprum. För projektets samordning anlätade Uppsala Akademiförvaltning Temagruppen. Inför arbetet hade Temagruppen varit i kontakt med Upplandsmuseet och blivit informerad om att tillstånd från Länsstyrelsen krävdes. Någon tillståndsansökan hade dock inte inkommit till Länsstyrelsen och schaktningarna hade skett utan Länsstyrelsens tillstånd och utan arkeologisk övervakning. Upplandsmuseet blev kontaktat av Temagruppen den 6 augusti 2009 och informerades om att schaktning skett. Vid en besiktning på platsen konstaterades att rester av kulturlager fanns i botten på schaktet. Schaktet omfattade en yta på ca 20 m² och var ca 2,2 m djupt. Länsstyrelsen informerades om vad som inträffat och ett beslut utfärdades redan samma dag, 2009-08-06.

Historik och tidigare undersökningar

Kvarteret Rådstugan ligger inom den nordöstra delen av Raä 88:1, utbredningen av Uppsalas medeltida kulturlager. Ett antal större arkeologiska undersökningar har ägt rum i och intill kvarteret. I grannkvarteret Kransen gjordes en stor arkeologisk undersökning 1978. Här påträffades kulturlager och konstruktioner från slutet av 1200-talet till 1600-talet (Ehn & Gustafsson 1984). Större arkeologiska undersökningar har även ägt rum i de närliggande kvarteren Svalan och Rådhuset. Även dessa undersökningar har gett dateringar från 1200-tal och framåt.

I kvarteret Rådstugan gjordes en stor arkeologisk undersökning 1980. Även vid denna framkom lämningar från slutet av 1200-tal och framåt och ca 8000 fynd tillvaratogs (Syse 1984). Från 1600- och 1700-tal ses bebyggelsen på de sk huskartorna över kvarteret, där det framgår att platsen varit bebyggd med ett flertal hus.

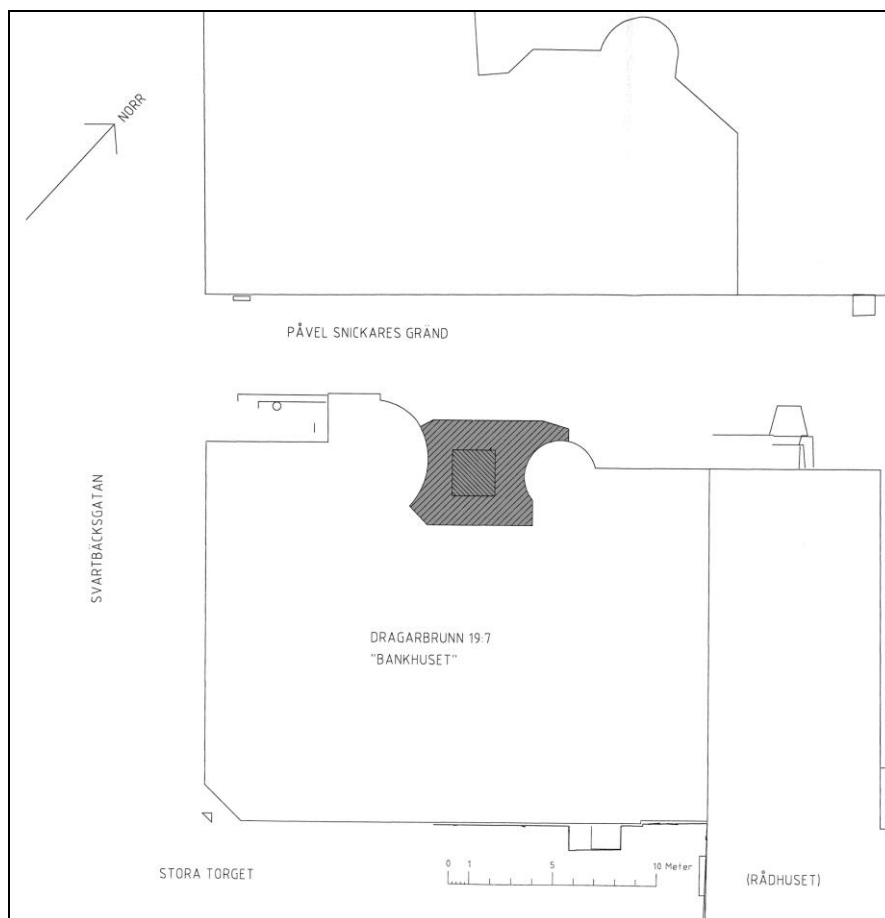
År 2007 utförde Upplandsmuseet en arkeologisk förundersökning inom Dragarbrunn 19:1, i syfte att fastställa kulturlagrens tjocklek. Detta skedde genom skruvborrning som visade på 1-2 m tjocka kulturlager, vilka ökade i tjocklek mot Stora Torget (Syse & Kjellberg 2007).

Senast 2008 utförde Upplandsmuseet en arkeologisk schaktningsövervakning för nedläggning av fjärrkyla i kvarteret. Schakten grävdes i Påvel Snickares gränd, precis brevid den nu aktuella ytan. Vid övervakningen konstaterades det att de översta 1,4 m under markytan var stört av tidigare arbeten, därefter vidtog orörda kulturlager. Här fanns barkflislager och risbäddar i kulturlager som i huvudsak kan dateras till 1600-1700-tal (Qviström manus).

Undersökningsresultat

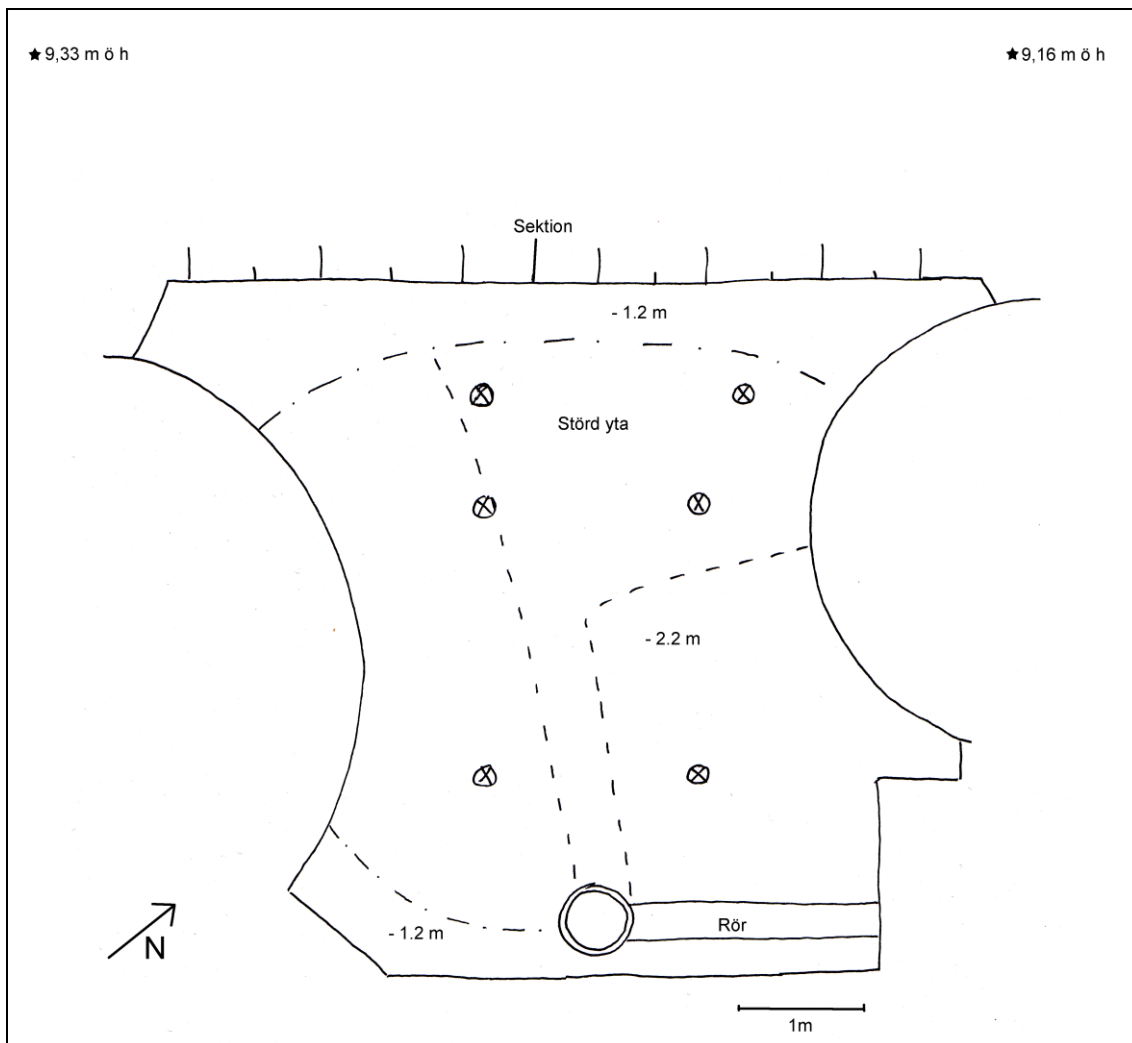
Den arkeologiska kontrollen skedde som tidigare nämnts efter avslutat grävarbete. Arbetet var problematiskt med ett flertal hinder såsom kvarliggande schaktmassor, diverse byggskräp och nedborrade metallplintar. Runt metallplintarna hade bottenlera tryckts upp till ytan, vilket bildat hårda betongliknande kakor i schaktet. I övrigt fanns ett flertal rör samt elkablar i schaktet. Stora delar av kulturlagren var alltså störda eller redan bortschaktade.

Rester av kulturlager framkom dels i schaktets sektion och dels i botten av det. Schaktets djup uppgick till 2,2 m under marknivå. Kring schaktkanterna var det inte lika djupt nedschaktat utan här uppgick djupet till 1,2 m under markytan (fig 3).

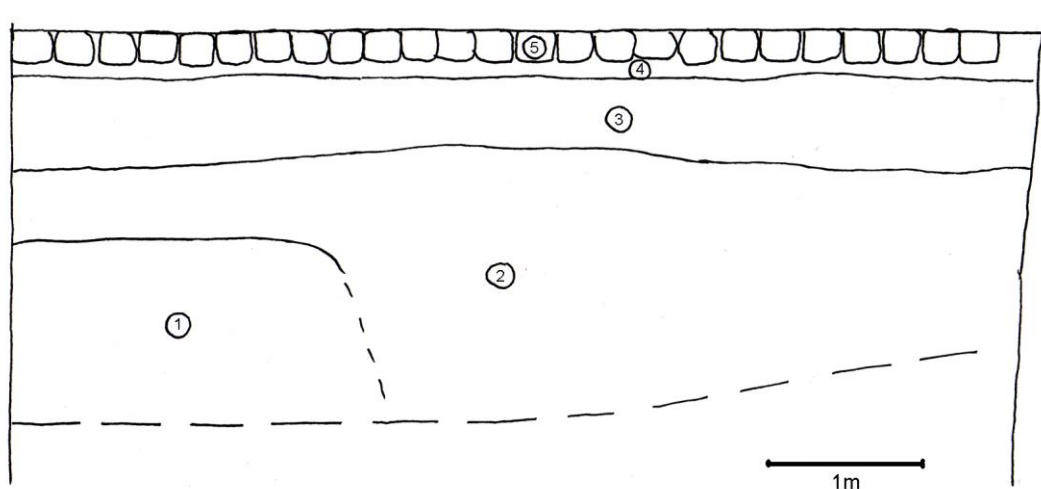

Figur 2. Planritning över västra delen av kvarteret Rådstugan. Den aktuella ytan är gråmarkerad. Efter byggritning från Temagruppen.

Det orörda kulturlager som fanns i schaktets botten utgjordes av mörk gråbrun sandig lera med mycket kolstänk och gödselinslag. I lagret fanns krossat tegel träflis, barkbitar, björknäver, djurben och läderspill. Fynd av yngre rödgods daterar lagret till 1600-1700-tal.

Figur 3. Planritning över schaktet i kvarteret Rådstugan. Som framgår av ritningen uppgick schaktdjupet vid kanterna till ca 1,2 m under markytan och i mitten av schaktet var det ca 2,2 m djupt. Botten på schaktet var delvis stört av tidigare markarbeten. I schaktet fanns sex nedslagna metallplintar, vilka markerats med kryss. Runt dessa fanns hårt betongliknande bottensediment som stelnat på kulturlagren. Höjdangivelserna anger höjdvärden i RH2000 i gatunivå och är tagna från mätningar i samband med undersökningarna i Påvels Snickares gränd sommaren 2008 (Qviström, manus). Upprättad och renritad av Anna Ölund, Upplandsmuseet.

Figur 4. Sektionsritning av schaktkant mot Påvel Snickaresgränd. Streckad linje i nederkant markerar schaktets botten. Skala 1:50.
 1, Orörda kulturlager av mörk gråbrun siltig lera med mycket träflis, näver och inslag av tegelkross och murbruksklumpar. Lagret innehåller djurben, läderspill och yngre rödgods.
 2, Omrörda raseringslager av grå sandlig lera med mycket tegelkross, sten, murbruksrester och klumpar av blålera. Innehåller fönsterglas, kakelfragment och yngre rödgods.
 3, Ljust gulbrunt grus med inslag av sten och tegel.
 4, Grå finkornig sand.
 5, Gatunivå, stenläggning.

I schaktets kant framkom rester efter kulturlager ca 1,4 m under marknivå (1). Detta lager utgjordes av gråbrun siltig lera med mycket träflis och näver samt inslag av murbruk och krossat tegel. Lagret innehöll även djurben och läderspill samt keramik vilken i huvudsak kan föras till 1600-1700- tal. Över detta lager fanns ett omblandat raseringslager med byggnadsrester och fynd av yngre rödgods och kakel vilket pekar mot en datering till 1700-1800- tal. Inga fynd har tagits till vara.

Figur 5. Mellan trapphusen i Påvel Snickares gränd ska den nya hissen placeras. Foto mot Ö av Anna Ölund, Upplandsmuseet.

Sammanfattning

Efter beslut 2009-08-06 från Kulturmiljöenheten, Länsstyrelsen i Uppsala län (lstn dnr 431-9404-09) har Upplandsmuseet, avdelningen för arkeologiska undersökningar, utfört en antikvarisk kontroll i kvarteret Rådstugan, Drgarbrunn 19:7, Uppsala. Kontrollen skedde efter avslutat schatningsarbete på en yta 0m 20m². I schaktet fanns rester efter kulturlager från 1600-1700 tal.

Administrativa uppgifter

Plats: Kvarteret Rådstugan. Dragarbrunn 19:7.
RAÄ nr: 88:1
Fornlämningstyp: Kulturlager
Undersökningstyp: Antikvarisk kontroll
Orsak till undersökningen: Anläggningsarbeten för hisschakt.
Fältundersökningsperiod: 2009-08-07
Projektledare: Anna Ölund
Upplandsmuseets dnr: Ar-582-09
Upplandsmuseets projektnr: 8319
Handläggare på länsstyrelsen i Uppsala län: Roger Edenmo
Länsstyrelsens dnr och datum för beslut: 431-9404-09
Fynd: Inga fynd tillvaragogs.
Arkivmaterial: Förvaras vid Upplandsmuseets arkiv.

Referenser

Ehn, O & J H Gustafsson. 1984. Kransen. Ett medeltida kvarter i Uppsala.

Upplands fornminnesförenings tidsskrift 50. Uppsala.

Qviström, L manus. Schaktningar för fjärrkyla. Påvel Snickaresgränd-Dragarbrunnsgatan- Vaksalagatan. Raä 88, Uppsala stad.

Syse, B. 1984. Kvarterets första 300 år- om den arkeologiska undersökningen i kvarteret Rådstugan 1981. I Dragarbrunn. En Uppsalagatas historia och förnyelse. Uppsala.

Syse & Kjellberg. 2007. Kvarteret Rådstugan, arkeologisk förundersökning. Dragarbrunn 19:1 Uppsala stad, Uppland. Upplandsmuseets rapport 2007:16. Uppsala.